

– amely még ráadásul nem is könnyű feladat – sikeresen lehessen megoldani. Úgy hisz-
szük azonban, hogy a nehézségekre való hivatkozás nem igazi indok a megoldás elől
való kitérésre, s keresnünk kell azokat a módokat, lehetőségeket, amelyek a célok helyes
eléréséhez vezethetnek bennünket.

Ezzel a gondolatsorral is csak ahhoz szerettünk volna hozzájárulni, hogy konkrét ada-
tok birtokában felhívjuk a figyelmet néhány lehetőségre, és csak örülni tudnánk annak,
ha a gyakorló pedagógusok is véleményt nyilvánítanak tapasztalataik alapján az itt
leírtakról.

JEGYZETEK

- [1] *Székely Lajos*: Tanuló ifjúságunk egészségügyi kulturáltságáról. Budapest, 1967. 175–231. old.
- [2] *Bágyoni Attila*: Szenvedélyek rabságában. Medicina kiadó, Budapest, 1982. 223–271. old.
- [3] *Bálint Gyula* (Szerk.): Csongrád megyei Politikai Füzetek. Egészségügy, népesedéspolitiká, szocialista család. 1977. 35., 57. old.
- [4] Az MTA állásfoglalása és ajánlásai a műveltség távlati tartalmáról és az iskola nevelőtevékenységének fejlesztéséről. Budapest, 1976. 28. old.
- [5] *Székely Lajos*: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata. Budapest, 1979. 23., 25., 28., 32., 43. old.
- [6] *Szepes Lajos*: A serdülők testkulturája egy vizsgálat tükrében. Tankönyvkiadó, Budapest, 1976. 34–36. old.
- [7] *Szilágyi Vilmos*: A nemi nevelés egykor és ma. In: Az alakuló ember. Szerk.: Lux Alfréd. Gondolat kiadó, Budapest, 1976. 169–192. old.
- [8] *Kern Ágnes* (Szerk.): A gyermek egészségnevelése. Budapest, 1978. 22. old.
- [9] *Németh Endre–Galambos Gábor*: Sexualbeziehungen von 14- bis 18jährigen Schülern aus dem Komitat Csongrád (Südungarn). Ärztliche Jugendkunde. 75. I. 1984. 7–19.
- [10] Tanterv az általános iskolák számára. Osztályfőnöki órák. 5–8. osztály. Budapest, 1975.
- [11] *Lux Elvira*: Női szerepek. Minerva kiadó, Budapest, 1982. 324 old.
- [12] Foglalkozások egységes osztályozási rendszere. KSH, Budapest, 1975. I–III. kötet.
- [13] A Magyar Népköztársaság helyiségnévtára 1973. KSH, Budapest, 1973. 1120 old.

PETHŐ LÁSZLÓ

Jászberény

Családközpontú népművelési gyakorlat

A legkülönbébb állásfoglalások, dokumentumok, szakvélemények rögzítik, hogy a felsőoktatásban részvevő hallgatók gyakorlati felkészítése, felkészültsége problematikus. – Nincs ez másként a tanító- és népművelésképzésben sem. A tanítóképző főiskolák 1974-ben kiadott tanterve alapján bevezetett, szakkollégiumi rendszerű népművelőképzés gyakorlati programjának teljesítését sem sikerült megnyugtató módon megoldani. Ez különösen nehéz egy olyan kisvárosban és környékén, ahol a gyakorlólhelyül felhasználható intézmények hiányoznak vagy korszerűtlenek. A probléma azonban korántsem kisvárosi, hanem ennél jóval szélesebb, amit az is jelez, hogy az ELTE-n, a Szegedi Tanárképző Főiskolán és másutt is próbálkoztak a gyakorlati felkészítés intenzívebb formáinak bevezetésével.

Előzmények

1976-ban a főiskola tanyai diáktthonában hoztunk létre családi klubot. A klub négy évig működött, foglalkozásokat szerveztünk 10–14 éves kollégisták és szüleik számára, így 20–25 hallgatónk kapott az évek során gyakorlati feladatot. Munkájuk bizonyítéka

az a 12 kismonográfia, amelyet a klubban részvevő családokról készítettek. A dolgozatok készítése során önállóan keresték fel a tanyai családokat, interjúkat készítettek, a gyerekek tanulmányi munkájában segítettek, igen sok szociális élményt gyűjtöttek. A kísérlet befejezésekor legtöbben úgy nyilatkoztak, hogy értelmes, hasznos feladatnak tartották ezt a munkát, s úgy érzik, hogy ezt gyakorló pedagógusként vagy népművelőként is hasznosítani fogják. Később ezt mint gyakorló népművelők vagy tanítók meg is erősítették.

A tanyán élő családok vizsgálata mellett másfajta családkutatási, illetve gondozási feladatokat is kitűztünk: munkás- és parasztcsaládok szociografikus leírása címmel – szakdolgozati témákat írtunk ki. Évről évre erre is akadt érdeklődő. A feldolgozások többsége a saját családról szólt, de többen választottak más körből is. (Osztályban megismert gyerek családja, menyasszony családja stb.)

1981-ben nagyobb vállalkozásba kezdünk, szociográfiai kör szerveződött a korábbi családkutatókból és az új szimpatizánsokból. 1981 nyarán szociográfiai tábort szerveztünk Jászszentandráson, melyhez sokféle segítséget kaptunk a Népművelési Intézettől. A tábor keretében értelmiségi, termelészövetkezetben dolgozó, iparban foglalkoztatott eljáró, nem mezőgazdaságban dolgozó helybeli és többszörösen hátrányos helyzetű családok körében vizsgáldtunk. Mintegy 50–55 családhoz jutottunk el, információkat szereztünk életmódjukról, szociális helyzetükről, művelődési aktivitásukról. A táborozás során ismert szociográfusok, szociológusok, filmesek is velünk dolgoztak, és segítettek egy-egy vizsgálati csoport jobb megismerését, növelték munkánk szakmai színvonalát.

Összegezve családgondozási-kutatási tapasztalatainkat, megállapítottuk, hogy érdemes gyakorlóterepet sikerült találnunk a tanítójelöltek számára. Ez viszonylagos egyszerűsége mellett alaposan próbára tette a tanítójelölt élet- és önismeretét, kapcsolatteremtő készségét, szociális érzékenységét és a feldolgozás során rendszerező-szintetizáló készségét is. A továbbiakban ismertetendő gyakorlati formánál ezekre a tapasztalatokra építettünk.

A családi tanácsadás mint népművelési gyakorlat

1981 őszén kaptunk először lehetőséget arra, hogy úgynevezett családi tanácsadást szervezzünk, ami egyben hivatalos népművelési gyakorlatot is jelentett. (A korábbi próbálkozások mozgalmi vagy TDK-keretben folytak.) Célkitűzésünk volt, hogy felnőttekkel való kapcsolatépítést és -tartást, valamint csoportszituációk megfigyelését, esetenként gyakorolják a részvevők.

A gyakorlat helyszínéül gyakorlóiskolánk egyik frissen belépő első osztályát választottuk. Feltételeztük, hogy itt a szülők kapcsolattartási igénye intenzívebb a megszokottnál, s bizonyára akad olyan problémájuk, amelyet a tanítójelöltekkel is megosztanának. – Levélle fordultunk a szülőkhöz, melyben kértük közreműködésüket: problémáik, tapasztalataik megismertetéséért III. éves hallgatók pszichológiai, pedagógiai, művelődéseméleti tájékozottságát ígértük cserébe. – A levélre mindössze két család küldött pozitív választ, a többi 24 hallgatott. Az osztályt vezető tanítónő, aki egyébként készségesen segített bennünket, most is segítségünkre volt. További négy családot kért meg a közreműködésre. A hallgatók és a családok párosítása a következőképpen alakult:

1 hallgató (nő)	– 1 család (munkás)
2×1–1 hallgató (nő-férfi)	– 1 család (munkás)
	– 1 család (értelmiségi)
2 hallgató (nők)	– 2 család (értelmiségiek)
2 hallgató (nők)	– 1 család (apa munkás, anya htb.)

A félév programja a következőképpen alakult: az első két alkalommal (6 órában) családszociológiai ismeretekről tartottam előadást. Ezenkívül természetesen ismerttettem a gyakorlat programját is, miszerint a félév során kéthetenként családlátogatásra, a közbelső héten a tapasztalatok megbeszélésére kerül sor. A megbeszéléseket időnként pszichológus kollégával együtt vezettük. A hallgatók feladatul kapták, hogy naplókban rögzítsék látogatási tapasztalataikat, valamint a közös megbeszélésen elhangzó véleményeket. Az információk rögzítésére esetenként egyéb eszközt (magnetofont, fényképezőgépet) is használtak.

Kapcsolat kialakítása a családokkal

A közös megbeszélések és a naplórészletek alapján a munka megkezdését jelentő első látogatás a résztvevők többsége számára nem jelentett különösebb akadályt. A szülők többsége megértően, gyermekeik kissé megilletődötten, de várakozással fogadták a gyökörököt. – Volt olyan szülő, aki később elmondta, hogy főleg gyermekei kívánságára vállalkozott erre az együttműködésre, akik kérték, hadd legyen nekik kis tanító nénijük. – Akadt olyan eset is, amikor nehezebben alakult ki kontaktus, a szülők megfélekedtek a levélről, s még beengedni is nehezen akarták a látogatókat. Amikor tisztázódott a helyzet, meglevenedett az emlékezet, megváltozott a légkör.

Az első és a további látogatások alkalmával nem kis gondot okozott a köszönés és a megszólítás, ez a gond szülőknél és hallgatóknál egyaránt jelentkezett. Korábbi megfigyelésem, hogy hallgatóink jó része a szervuszon, szían, kezét csókolomon és a hivatalos jó napoton kívül mást nem használ, s a megszólításban jobbra a tetszikelést és a tegezödést ismerik, most is beigazolódt. A hallott és a leírt esetekből azt tartom a legjellemzőbbnek, mikor a 21 éves tanítójelölt és a 26 éves édesanya kölcsönösen kezét csókolommal üdvözölték egymást. Ebből a tartózkodó kapcsolatfelvételtől a harmadik alkalomra tegezödésre váltottak át.

A megszólítás jelentőségét bizonyítja, hogy mindez meghatározónak bizonyult a továbbiakban is. Részben ez okozta azt is, hogy rendszeres eszmecsere főleg az anyákkal alakult ki, akik többségével a félév végére tegező viszony vált uralkodóvá. Az apákkal csak az a két pár tudott mélyebb kontaktust kialakítani, amelyben nő és férfi hallgató egyaránt volt. Találkoztak velük az egyedül és párosban járó hallgatók is, de kevés érdemi információt cseréltek. Két családnál pedig mindenféle kísérletezgetés, próbálkozás ellenére sem sikerült szót váltani az apákkal: az egyiknek, ha otthon találták, belépésük után rögtön a ház körül akadt dolga, a másik apa is rendre kitért a találkozások elől. A gyerekeken kívül még a nagyszülők voltak igen közlékenyek, tőlük számos kiegészítő információt szereztek, megértésük pedig növelte a hallgatók biztonságérzetét.

Az ismétlődő látogatások során egyre közvetlenebb és nyitottabb kapcsolat alakult ki. Nyilván hozzájárult ehhez az a tény is, hogy a családok lényegében rendezett körülmények között éltek, lakáshelyzetük kielégítő volt. Feltehetően, ha rosszabb élethelyzetű, kiegészítőanyagotlanabb családokhoz kerültek volna, akkor másként alakult volna a kép.

A gyerekek szerepe a családban

A látogatásokat követő megbeszéléseken lényegében együttes munkával alakítottuk ki a következő látogatások útravalóját, megfigyelési szempontjait. Így került sor a gyerekek családon belüli szerepének megismerésére, az iskolával kialakított kapcsolat feltárására, a családok életkörülményeinek, anyagi helyzetének elemzésére. Később részben az ak-

tualitások jegyében felmerült a kultúráközvetítés és az ünnepek megtartásának, jelentőségének kérdésköre.

A gyerekek helyzete változatos képet mutatott. A családok közül kettőben három, háromban két, egyben pedig egy gyerek volt. A hallgatók értesültek a családalapítás és -tervezés gondjairól. Az egyik családban már a házasságkötés idején terhes volt az anya, utána évenként született a következő két gyerek. Lakáshelyzetük viszont csak a harmadik gyermek születése után vált elfogadhatóvá. Másutt csak 15 évi házasság után született gyerek. Azt is hallhatták, hogy a születés körülményei miként befolyásolták a koraszülött, nyitott gyomorszájjal született kisfiú növekedését.

Megfigyelés tárgyát képezte a testvérek közötti kapcsolat. Ez, mivel nagyobb különbség egyik családban sem fordult elő, kiegyensúlyozottnak mondható. Kisebb különbségek azonban megfigyelhetők: a nagyobbik lányt anyásabbnak, a kisebbiket önállóbbnak ítélték, s az a gyakori tapasztalat is előkerült, hogy a testvérek sok mindent tanulnak (és eltanulnak) egymástól.

A szülők közül az anyák foglalkoznak többet a gyerekekkel. Az egyik családban példaszerűnek ítélték a hallgatók az anya (gyógyszerész) gyerekekkel való foglalkozását, aki sokoldalúan tájékozódva igyekszik megoldani, ezt a három gyerek melletti, nem kis feladatot. Az egygyermekes családban jobban megoszlik a gyerekekkel való törődés a két szülő között. Az apákkal kapcsolatban két figyelemre méltó megjegyzést rögzítettek: jól lehet az anya van többet a gyerekekkel, de az apjukra jobban hallgatnak; a másik esetben viszont az apa szinte semmit, vagy nagyon keveset foglalkozik lányaival.

Jelentős szerepet töltenek be a nagyszülők, a gyerekekkel együtt kölcsönösen igénylik a kapcsolattartást. Egy család kivételével ennek a gyakorisága is jelentős, legalább hetente találkoznak, felkeresik egymást. A hétvégéken, a téli, nyári szünetekben még inkább előtérbe kerül ez a kapcsolat. – Ahol a nagymama együtt élt a családdal, mert ilyen is akadt, ott nagyobb mértékben hárul rá a gyerekekkel való törődés.

A beszámolók és a naplók tanúsága szerint a hallgatók akkor érezték magukat a legjobban, amikor a gyerekekkel lehettek. Akadt olyan eset, amikor az üdvözlés és rövid szóváltás után a szülők tovább folytatták saját tevékenységüket, a tanítójelöltek pedig a gyerekekkel foglalkoztak. Többen írtak arról, hogy esetenként annyira belemelegedtek a közös tevékenységbe vagy a játékba, hogy alig tudtak elválni a gyerekektől.

A családok és az iskola

Az iskolával való kapcsolattartás megannyi oka, problémája közül több közismert és néhány rendhagyó esettel találkoztak. Az előbbiekhöz sorolható az, amikor az első osztályos gyerek számára – mivel testvére, szülei vagy mások „felkészítették” rá – nem újdonság az iskola, s emiatt ott unatkozik vagy fegyelmezetlenkedik. Ezt a szülők nehezen akarták megérteni. Ebben az esetben is közösen keresték a jelenség okait a látogatókkal.

Hasonlóan visszatérő elem volt az új tanterv ismeretanyagának emlegetése, aminek tartalmi részét is problematikusnak ítélték. Megszívlelendőbb az, amit a tananyagkövetés gyors tempójáról mondtak. A felfokozott ritmust még ezekben a családokban sem sikerült nyomon követni! – Példaként említették a szülők, hogy gyermekük az iskola-kezdés után két hónappal nem tudja leírni, olvasni a tanult betűket, összekeveri őket. Hasonlókat figyeltek meg a számok írásánál is. Így joggal aggasztotta őket a gyors tempó.

Az iskolához, tanuláshoz való viszonyulás lényeges eleme a szülők saját iskolaélménye, amelyet valamilyen formában mindig közvetítenek a gyereknek. Az iskolázottabb családokban – ahol a szülők sikeres évekre emlékezhetnek – nem akadt említésre méltó prob-

léma. A többi családban semleges vagy közömbös magatartást éreztek. Sokkal nehezebb örökségről beszélt az a tanyai iskolába és bejáróként tanult anyuka, akinek szinte semmiféle pozitív kötődése sem volt egykori iskolájához. Nyilvánvalóan nem véletlen, hogy éppen ő volt az, aki még novemberben sem tudta gyermeke tanítónőjének nevét.

A szülők ellenőrző funkciót töltenek be, az otthoni tanulást nem erőltetik, mondván, azért napközis a gyerek. A leckék, tanszerek ellenőrzése leginkább az anyák feladata, s ismét az egygyermekes családban találkozunk feladatmegosztással: az apa a matematika-feladatokat, az anya az anyanyelvieket nézi át a gyerekekkel. A tanulásra való ösztönzéssel mindenütt talákoztunk valamilyen formában. Az egyik apa sajátos módon, pénzjutalommal ismeri el a piros pontot, de hogy az óvodás testvér se legyen kisémmizve, ő is kap pénzt ilyenkor.

Az iskolakezdés egyik, talán átmeneti problémájával szembesültek annál a gyereknél, aki az iskolából hazatérve nagyon fáradt, s panaszkolta, hogy nem szeret iskolába járni. A hallgatók kérdezősködésére elmondta: nagyon szokatlan, hogy az óvodával ellentétben itt nem lehet délután aludni, s alig van lehetőség a játéokra.

A családok életkörülményei, kultúráközvetítés, ünnepek

A látogatott családok életvitele kiegyensúlyozott volt: a lakáskörülmények rendezettek, egy anya kivételével mindkét szülő dolgozott, feszítő anyagi gondok egyik családban sem mutatkoztak. Mindezek ellenére felmerült néhány olyan kérdés, amely említésre méltó.

Az egyik családban a faluból városba költözés viszontagságai kerültek előtérbe. Az agronómus-gyógyszerész házaspár gyermekeik iskolakezdésének idejére városba költözött, ami legjobban a gyerekeket viselte meg. Nehezen vették tudomásul, hogy a tágas udvar helyett itt egy sokkal szűkebben játszhatnak, mozoghatnak. A beköltözés, a város rossz levegője asztmatikus tüneteket okozott az egyik gyereknél, s a közlekedési veszélyek is fokozódtak.

Két családban fontos szerepet tölt be a második gazdaság. Az egyikben a csirkenevelés, a másikban a karfiollal való foglalatosság hozza a kiegészítő jövedelmet. A plusz-jövedelemre nagy szükség van, hiszen az egyik helyen az anya háztartásbeli, a másikban pedig nehezen jönnének ki a főfoglalkozású jövedelemből. Ezzel együtt, elsősorban ebből jut néhány tartós fogyasztási cikk beszerzésére (autó, színes tv).

A lakások berendezéséről, felszereltségéről differenciált kép bontakozott ki. Az egyik, lakótelepen élő családnak igen szerény, csak a legszükségesebb bútorzata, felszerelési tárgyai vannak, míg ugyanez a magasabb jövedelmű, szolgálati lakásban élő családnál sokkal célszerűbb, otthonosabb. Náluk a gyerekek igényét messzemenően figyelembe vevő berendezést alakítottak ki. Olyan esettel is talákoztak a csirketartással foglalkozó házaspárnál, amikor a jövedelemszerző tevékenység kapott elsőbbséget a kényelemmel szemben: náluk az előző évben már elkészült a központi fűtés, de akkor csak a csirke-ólakba vezették be, csak idén került sor a lakásra.

A berendezések, felszerelések mellett a kultúráközvetítő eszközökre, azok használatára is kiterjedt a figyelem. A várakozásokkal összhangban a televízió bizonyult uralkodónak, melynek egyeduralmát azonban néhány eset színezi. Az egyik családban például színes és fekete-fehér tv-n egyaránt nézhető a műsor, de elmondásuk szerint a szülőknek kevés idejük marad erre, így a nagymama és a gyerekek az állandó nézők. Másutt a tv-nézés az egyeduralmódó, az anya évek óta nem olvasott, az apa időnként elolvas egy-egy krimit. A harmadik esetben a nagyon modern bútor, és az apa vadászfelszereléseinek közszemlére tett trófeái mellől joggal hiányolták a könyveket a látogatók. A hallgatók többször ajánlottak könyveket, melyek nevelési problémával foglalkoztak, vagy a gyerekek

iskolai munkájához kapcsolódtak. Az egyik hallgató önmagával számolt be arról, hogy az előző látogatása alkalmából ajánlott Ablak-Zsiráf lexikont a következő alkalommal hozta megmutatni a kisiskolás. Ha nem is ilyen gyors a sikerük, de másoknak is akadt hasonló élményük.

Tanulságos történeteket hallottak az időszak ünnepeiről, s arról, hogy ez mennyire számít megkülönböztetett eseménynek. Több családban élményszámba ment a halottak napja, elmondták, hogy felkeresték a hozzátartozók sírját, a gyerekek – akik szintén kinn jártak a temetőben – gyertyák égetéséről beszéltek lelkenedve.

Nagyon szegényes információkat szereztek november 7-ről, amely ebben az évben hét végére esett, s így semmiben sem tért el más hétvégéktől. Egyetlen említésre méltó esetről értesültek, az egyik apa jutalmat kapott.

Az alábbi minta bizonyítja, mennyi zavaros momentum terheli decemberi ünnepeinket. Az egyik családban, ahol „marxista” szellemben nevelik a gyerekeket, december 6-án Mikulás jön, karácsonykor pedig Télapó. (Az iskolában december 6-án jön a Télapó.) A többi családban váltakozva fordul elő a Mikulás, a Télapó és a Jézuska, bár ez utóbbit inkább a gyerekektől hallották. A nem értelmiségi családokban inkább néhány szükséges dolgot (főleg ruhaneműt) vesznek meg a gyerekeknek, ez egyben ajándék. (Az ajándékozás náluk inkább a névnapokon szokásos.) Az ajándékozásban bizonyos fokozatosság alakult ki, amíg a gyerek nem került iskolába, addig a Mikulás, a Télapó vagy a Jézuska hozza az ajándékot, ettől felfelé már nem, pontosabban a szülők ajándékoznak. A karácsonyi tervekben a legtöbb helyen már a fenyőfa közös díszítése szerepelt.

Összegzésül

A félév során különböző formai jegyek (a hiányzások kis száma, aktivitás) alapján is érezhető volt, hogy a résztvevők a megszokottnál nagyobb odaadással végezték ezt a munkát. A csoportos megbeszélések, amelyek egyúttal számonkérést jelentettek, jó szellemű viták, eszmecserek voltak. Öröndetesnek tűnt, hogy egymás problémáinak megoldásában – melyek a látogatások nyomán vetődtek fel – a tapasztalatok átadásával, közös töprengéssel igyekeztek segíteni. Többen felvetették: szeretnék a következő félévben hasonló keretek között folytatni gyakorlataikat, s ebben a család együttműködésére is számíthatnak.

A hallgatók összegezték véleményüket. Két igazi sikerélményről szóltak, melyek nem látványosak, de kézzel fogható tények:

„Mónika társasjátékot hozott be, s mint kiderült, egyikkel sem tudtak játszani, mert a szülők nem bontották fel. Így közösen megismerkedtünk az ABC-s játékkal, utána pedig a másikkal.”

„Sikerült a munkahely felől tájékozódnom, a Műszeripari Szövetkezetenél van bedolgozó munka. Kérelmet kell benyújtani, amit el is készítettünk.” (A háromgyerekes anyának eredeti munkahelye nem tudott kielégítő munkakört ajánlani. – Megjegyzés tőlem, P. L.)

A népművelési gyakorlat effajta megoldása a bevezetőben jelzett problémák egy részére választ, megoldást adott. Eredményeink közül kiemelendő, hogy sikerült megfelelő „gyakorlóterepet” találni, amely a résztvevők számára tényleges, megoldható feladatokat adott. Olyan területre összpontosíthatunk, amelyre sem az oktatás, sem a közművelődés intézményrendszere nem fordít elég figyelmet. Az sem lényegtelen, hogy ebben a munkában szívesen működtek közre a résztvevők.

Sajnos, ebben a munkaformában sem sikerült mobilizálni azokat az ismereteket, amelyekről a résztvevők korábban már számot adtak. (Kollokviumon vagy másutt.)

Nyitva maradt az a kérdés, hogy a kipróbált munkamódszer mennyire van összhangban a közoktatásban és a közművelődésben alkalmazottakkal. Ha arra gondolunk, hogy a gyakorló pedagógus évente jut el családlátogatásra, a népművelők zömének ilyen kapcsolata sincs, akkor kevés érintkezési területet találunk. De ha csak néhány családlátogatás lesz kevésbé protokolláris vagy formális, akkor talán mégis érdemes foglalkozni ezzel a megoldással.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Sz. Fodor Katalin: Családok egymás közt. – Népművelési Propaganda Iroda, 1979.
Cseh-Szombathy László: Családszociológiai problémák és módszerek. Gondolat, 1979.
Pethő László: Tanyai családok. – Kultúra és közönség 1980/2.
F. Vankó Ildikó-Tatlyigás Katalin: Szakmai gyakorlat új módszerekkel. Kultúra és közönség 1981/2.

POÓR ZSUZSANNA
Ajka

Szimulációs nyelvtanulás általános iskolai tanulócsoportokban

Napjainkban egyre több szó esik a hazai idegennyelv-oktatás hatékonyabbá tételének szükségességéről. Az idegennyelvi ismeretek alapjainak lerakása általánosan az iskola alsó tagozatában kezdődik. Rendkívül fontos, hogy már e kezdeti szakaszban kialakuljon a gyermekekben egyfajta pozitív attitűd a nyelvekkel szemben, mert ez nagymértékben megkönnyíti majd az egyre bonyolultabbá váló nyelvi anyag elsajátítását.

Hogy mennyire lényeges kérdésről van szó, magam is tapasztalhattam néhány éve megkezdett pedagógiai munkám során. Az orosz- és angolórákon alkalmam volt a 3., 4., 5. osztályosokkal való kapcsolatteremtésre, annak megfigyelésére, milyen érdeklődők, fogékonyak a gyermekek ebben a korban, milyen szívesen vesznek részt a nyelvi órákon. Munkahelyemen, az Ajkai Vörösmarty Mihály Általános Iskolában a fiatalabb tanulók nyelvekhez való viszonyát, a kora gyermekkori nyelvtanításnak a készségekre, képességekre, valamint a személyiségfejlődésre gyakorolt hatásait is figyelemmel kísérhetjük, itt ugyanis egy-egy kísérleti tanulócsoport tagjai már az óvodában megkezdhetik az orosz nyelvvel az ismerkedést. Ha pedig az ilyen kicsi gyerekek érzelmileg nem kötődnek a nyelvhez, nagyon nehéz, sőt szinte lehetetlen hosszú távon tartós eredményeket felmutatnunk.

Hogyan alakíthatjuk ki ezt a pozitív attitűdöt, és ezáltal hogyan tehetjük hatékonyabbá a nyelvtanítást?

Meg kell találnunk a megfelelő módszert a tanórai motiváltság, tanulói kezdeményezés, kreatív tanulás, aktív tanulói részvétel, sikerélmény optimális mértékben való biztosítására.

A *motiváció* nem a tanulók érdekeltté tétele. Nem azt jelenti, hogy munkájukkal önmaguknak vagy tanáruknak kívánnak örömet szerezni, hanem a tevékenységből és a kötelezettségből ered. Motiváltságról akkor beszélhetünk, ha diákjaink magukénak érzik a